

Dolenski list

Glasilo Osvobodilne fronte okrajev Črnomelj, Kočevje, Novo mesto in Trebnje

Leto II. — Stev. 19

NOVO MESTO, 11. maja 1951

Izhaja tedensko

ČLANI PARTIJE IN ČLANI FRONTE!

.... Bodite nosilec svobodnega boja, mišljena in kritike vseh negativnih, nede mokratičnih in nesocialističnih pojavov v naši družbi! Naj bosta naša Partija in Fronta še nadalje zgled zvestobe delovnim ljudem in njihovim kroštim, zvestobe svobodi in neodvisnosti naše domovine!

Iz prvomajskega proglaša Centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije

Zadružni dom — ponos Topličanov

Dolenjske Toplice so svojo obljubo izpolnile — 27. aprila so slovesno izročili zadružni dom v uporabo prebivalcem trga. Toplički zadružni dom je med prvimi v okraju, ki je bil v celoti dokončan in izročen svojemu kulturnemu namenu. Na proslavo so se Dol. Toplice primerno pripravile. Dom sam in njegovo okolico so okrasili, razkošno okrašena pa je bila tudi notranjost dvorane. Na odru je stal kip maršala Tita, ovit v cvetje in zelenje.

Proslava se je začela 27. aprila popoldne. Predsednik odbora OF tov. Josip Tomlje je pozdravil zbrano množico in zastopnike oblasti, za njim pa je govoril ravnatelj gimnazije tov. Gregorec. Opisal je zgodovino zdajanja zadružnega doma, pri tem pa je posegl tudi v desetletja nazaj, ko so Toplice kulturno napredovale in postala zavedna trdnjava, v času vojne pa partizanski kraj. Nov zadružni dom, ki bo nudil ljudstvu Toplic splošno izobrazbo, kulturni napredok in razvedrilo, bo odsej ponos vseh, ki so ga zgradili, pritegne pa naj tudi tiste prebivalce kraja, ki so doslej stali še ob strani. — Posebno priznanje za postavitev in dokončanje doma je izreklo nato tov. Gregorec Antonu Hennigmu, Jožetu Pelkotu in upravniku invalidskega doma Tomljetu, zahvalil pa se je tudi vsem, ki so že pred dvema letoma prejeli za svoje delo pri zadružnem domu zlate, srebrne in bronaste značke, vsem množičnim organizacijam, članom sindikata in dijaškemu internatu.

Po otvoritvenem govoru je govoril član okrajnega odbora OF tov. Gustav Burgar, ki je orisal ogromno delo OF v vojni in po vojni. Pohvalil je delavnost odbora in članstva topličke OF ter v imenu okrajnega odbora izročil diplomo kot znak priznanja, krate pa je Fronta Dol. Toplice prejela v trajno last okrajno zastavico 6-mesečnega tekmovalja kot najvišje priznanje za opravljeno delo in izpolnjene oblike. Slavnost je pozdravil tudi član OLO tov. More, nakar so bile razdeljene spomenice svojcem padlih borcev in žrtvam fašističnega terorja.

Stevilni gostje in zastopniki oblasti ter organizacij so si nato ogledali novo stavbo, pohvalno pa so se izražali o novem domu tudi izletniki, ki so medtem prispeли iz Roga.

Sledila je prijetna zabava domačinov in gostov, katerim je prvi večer v zadružnem domu minil v pesmih in obujanju spominov na slavne dni partizanske Topličke doline.

V KOČEVJU SO ODKRILI SPOMINSKO PLOŠČO JOŽETU ŠEŠKU

Na deseto obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte so v Kočevju slovensko odkrili spominsko ploščo Jožetu Šešku, organizatorju narodnoosvobodilne borbe na Kočevskem. Jože Šeško je bil doma iz stare cerkve. Ko je doštudiral in postal profesor, dalj časa ni mogel dobiti službe, že po kratki zaposlitvi na mariborski klasični gimnaziji pa je bil zaradi aktivnega dela v Komunistični partiji Slovenije odpuščen iz službe. Kot zaveden komunist je vodil organiziranje OF v kočevskih krajih, 5. februarja 1942. leta pa so ga Italijani v Ljubljani umorili.

T. F.

«PIONIR» — TRETE NAJBOLJSE PODJETJE REPUBLIKE

Na zadnji dan III. kongresa OF Slovenije so bili razglaseni uspehi velikega šestmesečnega tekmovalja. Med delovnimi kolektivimi republike Slovenije je III. kongres OF dodelil novomeškemu splošnemu gradbenemu podjetju »Pionir« kongresno zastavo v trajno last, hkrati pa denarno nagrado v znesku 250.000 dinarjev. »Pionir«, ki si je v 6 mesecih trikrat priboril predhodno zastavo IOOF Slovenije, je tudi z apriskim tekmovaljem vseh gradbenih podjetij LRS znova dokazal, da je postal tekmovalje stalen način dela dolenskih gradbincev in stvar časti in ponosa podjetja.

Fronta Dolenske čestita delavcem in namešencem »Pionirja« k velikemu priznanju in nagradi!

Razstava OF v Novem mestu

dokaz borb, žrtev in zmag delovnega ljudstva novomeškega okraja

Samo dobra tri desetletja zajemajo časovno dokumenti, ki so zbrani na razstavi tiska in dokumentov OF, ki jo je organiziral okrajni odbor Osvobodilne fronte Novo mesto ob prilikih desete obletnice ustanovitve OF. Toda ta, po obsegu sicer majhna, po zbranih dokumentih pa zelo bogata razstava je za vsakogar dovolj prepričljiv dokaz dosledne borbe, Velikih žrtev in junaških podvigov delovnih ljudi novomeškega okraja v najtežjih trenutkih zgodovine slovenskega naroda.

»Komunistična partija se je borila od leta 1919 dalje legalno in ilegalno proti izkorisčanju ljudstva«. Tako je napisano nad delom razstave, ki zajema dobo od leta 1919 do 1941. Preko legalnega, napol legalnega in ilegalnega tiska je takrat KP pozivala delovno ljudstvo na borbo in zlasti opozarjala na fašistično nevarnost. Razstavljeni brošuri, letaki, številni časopisi kot so Delavska politika, Ljudska Pravica, Akademsko glasilo 1551, Slovenska zemlja, Delavski obzornik in Ljudski glas, to so dokumenti vztrajne borbe v času velikosrbske Jugoslavije.

V pičilih 11 dneh se je sesala stara kapitalistična Jugoslavija. Taka je bila logična posledica kapitulantske politike vladajočega protijudovskega režima. Nastopila je najbolj kritična doba v zgodovini slovenskega naroda. Okupatorji so razkosali Slovenijo, izdajali odločbe, razne objave in razglose, ki jih pa slovensko ljudstvo ni upoštevalo. Sledili so razglesi o zaplembah, streljanja talcev in drugih represijah okupatorja.

Upor ljudstva, oblastniki so ali pobegnili ali pa začeli sodelovati z okupatorjem.

Ljudstvo je zgrabilo za orožje in začelo neusmiljeno oboroženo borbo na življenje in smrt. Stevilne fotografije in risbe kažejo zgodovinske krajevne centrov in zbirališč borcev in prvih borb. Strahovito divjanje okupatorja, požigi celih vasi, pobjanje in mučenje prebivalstva, nastop domače oborožene reakcije, vse to je upor ljudstva le še povečalo. Nastaja prvo osvobojeno ozemlje, na katerem si ljudstvo že postavlja svojo oblast. Pričakan je zgodovinski Rog s sedežem vodstva odpora, z bazo 20. partizanskimi bolnicami in delavnicami.

Ljudstvo je zmagovalo in gradi svojo boljšo bodočnost

Novo mesto je radostno pričakalo osvoboditelje. To dokazujejo številne fotografije. Tako po osvoboditvi je borec s puško vzel v roke kramp in lopato ter skupno z delovnimi ljudmi celega okraja začel obnavljati razdejano domovino. Prve volitve v svobodi so bile ena sama velika manifestacija odločne volje vsega ljudstva, da na svoji zemlji postane svoj gospodar.

Skoraj tisoči del vseh jugoslovenskih žrtev je dal novomeški okraj

1641 žrtev je dal za našo svobodo novomeški okraj. Od tega števila jih je padlo v borbah 950, 691 pa je bilo ostalih žrtev. Od žrtev je bilo poročenih 494 moških,

poročenih žena 81, samskih moških 925, samskih žensk 72. Otrok izpod 14 let starosti je bilo pobitih 69; od tega 52 fantov in 17 deklic. V internaciji je umrl 145 oseb, v taboriščih 3, v zaporu 12, pri bombnih napadih je izgubilo življenje 88 ljudi. Obojestranskih sirot borcov je 6, enostranskih pa 215. Od žrtev fašističnega terorja je ostalo obojestranskih sirot 8, enostranskih 281. Vдовcev je 39, vojnih vdov pa 453. Vseh invalidov v okraju je

976, od tega 108 osebnih in 868 družinskih invalidov.

Žrtev niso bile zamašne. Na pogoriščih in razvalinah starega raste novo življenje. V kratkem času so bile obnovljene domačije, cele vasi. Rastejo nove šole, gradijo se železnice, tovarne, mostovi, ceste, skraka vse, kar je za boljše življenje potrebno.

Osvobodilna fronta je 10 let svojega življenja in dela kronala z novimi uspehi. Razstava v Novem mestu nam je potrdila njen pravilno pot.

Belo kranjci so dostojočno proslavili 27. april in 1. maj

Bela krajina je nadve svečano počastila 10. obletnico OF in letošnji 1. maj. Vse šole v Beli krajini in vsa kulturna umetniška društva so naravnost tekmovali med seboj, kje bo lepša proslava. Vsi večji kraji v Beli krajini so s celo vrsto kulturnih prireditve dokazali, da so ostali zvesti tradicijam NOB. Od vseh pa so prednajčili zlasti Črnomelj, Metlika in Gradac, koder so bile kulturne prireditve organizirane tako, da so izpolnile ves teden od 21. do 29. aprila.

V Metliki je pod vodstvom profesorja in književnika Jožeta Dularja kulturno bogato zaživilo KUD »Engelbert Gangl«, ki je že 21. aprila s svojo družino govoroval v Črnomelju. V režiji šol. upravitelja Viktorja Sviliga so Metličani uprizorili na odru črnomeljske gimnazije Finžgarjevo »Razvalino življenja«. Črnomeljski igralci pa so Metličanom že 23. aprila vrnili gostovanje z uprizoritvijo »Pučeve Operacije«, ki je v režiji Janeza Smrekarja doživel tako v Črnomelu kakor tudi v Metliki najlepši uspeh.

22. aprila je bil v Metliki koncert metliške godbe na pihala in metliškega godalnega orkestra, ki ju vodi agilni kapelnik Mihelčič Silvo. 24. aprila pa so folklorne skupine iz Metlike in Črnomelja ob 7. uri zvečer na metliškem trgu prikazale belokranjska obredja in tradicionalna narodna belokranjska kola. 26. aprila pa se je zavestno metliško prebivalstvo polnoštevilno udeležilo proslave in slavnostne akademije v počastitev 10. obletnice OF, pri kateri so sodelovali vse sekcije KUD »Engelbert Gangl«. 27. 4. je bila v Metliki slavnostna seja mestnega odbora OF, pri kateri so bile sorodnikom padlih partizanov in žrtvam NOB razdeljene spomenice. Po svečani seji so poleg metliškega doma Ljudske prosvete posadili spominsko lipo.

1. maja je bil v Metliki otvorjen Belokranjski muzej, za katerega je v teku treh let zbral lepo vrsto muzealij predsednik Belokranjskega muzejskega društva, prof. Jože Dular. Pri uredivi muzeja je sodeloval tudi ravnatelj Božo Račič. Belokranjski muzej ima sobo z zbranimi spomini na NOB, dve sobi pa prikazujejo etnografske posebnosti Bele krajine. V pripravi pa je tudi otvoritev lapidarija z razstavljenimi spomeniki iz rimske dobe, arheološkimi najdbami v Beli krajini in epitafi iz razrušene krupeljske kapelice.

V Gradacu so na dan 10. obletnice OF odprli novourejeno dvorano v Domu ljud-

ske prosvete, ki ima najlepši oder v Beli krajini. Za otvoritev so uprizorili Lojzeta Zupanca lutkovno igrico v devetih slikah »Gorjanska vila«. Lutkovno gledališče je delo gojencev Deškega vzgajališča v Gradcu, za katerega sta se zavzela poleg tov. upravnika Žaloharja Cirila zlasti še učitelja Smrtnik in Stamač.

V nedeljo 29. aprila pa so zavedni prebivalci Gradaca odkrili spomenik padlim borcem in žrtvam NOB, ki je v okras građaskemu trgu. Slavnostni govor je ob odprtiju spomenika imel tov. Hanzelj Zvonko, ki je bil pred 10. leti najmlajši partizan Bele krajine. Odkritje spomenika so pozdravili tudi zastopniki JA, predsednik OLO tovarš Košir Franc in predsednik okrajnega odbora ZB tov. Vitkovič. 1. maja pa je gradaški KUD »Oton Zupančič« uprizoril Žižkovo »Miklovo Založ.«

Vse kulturne prireditve v Beli krajini v počastitev 10. obletnice OF in 1. maja so pokazale, da je Bela krajina v kulturno prosvetnem oziru zadihala bogato življenje in da se Belokranjci zavedajo žrtev, ki so bile v Beli krajini v času NOB dobrovane za našo kulturno in politično svobodo.

—e.

SPOMLADANSKA SETEV V DOL. TOPLICAH ZADOVOLJIVO IZVRSEN

Navzliec oviram, ki jih je delalo neprimerno vreme v aprilu, je v krajevnem ljudskem odboru Dol. Toplice pomladanska setev uspešno opravljena in se ujema s planom prejšnjih let. Ozimne pšenice je posejane 33 hektarov, krompirja 29 ha, koruze 30 ha, zasejane pa so tudi vse površine, predvidene za oves, povrtnine in ostale krmilne rastline. Ogrožene zemlje je bilo dva in pol hektara, KLO pa se je potrudil, da je bila tudi ta zemlja obdelana.

ČLANI OF IZ GOLOBINJEKA IN GLOBOOLA SO POSTAVILI NOV MOST

Delavnost frontnih organizacij iz raznih krajev Dolenske, o kateri citamo v nasem tedniku, nas je vzpodbudila k naslednjim vrsticam.

Na vaškem sestanku v Golobinjku smo se v aprilu dogovorili, da bomo na čast 10. obletnice ustanovitve OF postavili nov most pri Mirni peči. Že drugi dan po sklepu smo se lotili dela. Pripravili smo les, kamenje in drugo. Zavedali smo se, da nam je most potreben, saj hodijo otroci vsak dan v šolo, v slabem vremenu pa brez mostu ni mogoče priti v Mirno peč. Z dobro voljo in skupnimi močmi se da marsikaj narediti. 18. aprila je bil most gotov. Ponosni smo na naše delo, saj je most dolg 18 metrov in pomeni za naše vasi lep prispevek na čast 10. obletnice Osvobodilne fronte.

Za dela se je predvsem zanimal vaški odbor OF Golobinjek, pomagali pa so frontovci iz Globobola in Golobinjeka, ki ta most uporabljajo.

USPEHI TEKSTILNE TOVARNE V APRILU

Mesečni proizvodni plan je delovni kolектив novomeške tekstilne tovarne izpolnil s 124 odstotki po vrednosti in izbiri izdelanega blaga. Tovarna je v aprilu proglasila 23 novih udarnikov.

Spomladanska setev je pred zaključkom

Množični pregled o izvršeni spomladanski setvi in še o neposejanih površinah, ki so ga krajevni odbori izvedli v nedeljo dne 6. maja t. l., je odkril pri posameznih večje ali manjše neposejanje površine. Ravno tako so bile ugotovljene površine, ki so zaradi raznih vzrokov ogrožene. Teden od 6. do 13. maja je veljal kot teden, v katerem so morali krajevni setveni aktivni rešiti vprašanje ogroženih površin. V kolikor zaradi vremenskih razmer ogrožene površine v tem tednu niso bile posejane, je naloga lastnikov teh površin in krajevnih setvenih aktivov, da bodo te površine posejane v naslednjem tednu. Pri letosnji spomladanski setvi ne sme ostati neobdelan niti košček zemlje. Kjer posamezniki niso v stanju obdelati vseh njiv, naj jih KLO oddajo v najem za dobo 2 do 3 let onim, ki žele obdelovati še več

zemlje. Glede sprostitev v obveznih odajah je bilo že več razgovorov in vsakdo naj se zaveda, da zavisi sprostitev tudi ostalih pridelkov predvsem od tega, v kolikor se bodo vsi kmetovalci trudili za obdelavo vseh razpoložljivih njivskih površin. Se je čas za saditev sončnic in sirk. Kdor še ni posadil dovolj sončnic v čistem posevku ali v vmesnem posevku, naj to storí čimprej. Ponovno opozarjam kmetovalce na prednost, ki jih imajo s saditvijo semena besarabskih sončnic. Besarabskih sončnic je še dovolj na razpolago in naj kmetovalci obvezno zamenjajo seme sončnic. Ravno tako naj vsi kmetovalci ki so bili obveščeni o saditvi industrijskega sirkca, posejajo predvidene površine s sirkom.

Stanje vinogradništva na Dolenjskem

Kakor imajo Slovenske gorice izborne pogoje za sadjarstvo in vinogradništvo, tako ne zaostaja za njimi nič manj Dolenjska z Belo krajino in Bizeljskim. Razlika je le v tem, da so pri nas vinogradi posmanjkivji tako v trsnem izboru kakor v sami negi, da o pravilnem kletarjenju sploh ne govorimo. Naša naloga je, da začnemo te napake in slabu dedičino temeljito odpravljati.

Vinogradi so opešani, pridelek grozja nizek, tako da marsikje ne krije več niti obdelovalnih stroškov. Zato ni druge rešitve, razen, da take nedonosne vinograde obrežemo »na smrt«, jih posejemo z lucerno in po potrebnem počitku zemljo obnovimo. Tu čaka naše trsničarske objekte težka naloga: poskrbeti potrebeni trsn material — cepljenke. V nasprotnem primeru bomo imeli v doglednem času namesto žlahtne trte zloglasno šmarnice, namesto žlahtne kapljice pa strup, katerega težke posledice so marsikje vidne.

Dolenjsko področje ima odlične pogoje za proizvodnjo črnih odnosno rdečih vin. Bela krajina pa bi bila lahko tudi srednje pridelovanja namiznega grozja, po katerem je veliko povpraševanja.

Prva obnova naših vinogradov je bila po napadu trsne uši proti koncu preteklega stoletja in v začetku sedanjega. Razumljivo je, da prva obnova ni mogla biti izvršena najbolje, ker je primanjkovalo dobrega trsnega materiala, pa tudi potrebnih izkušenj, posebno v izboru viniskih sort in primernih podlag. Danes, ko smo na pragu druge obnove našega vino-

gradništva, imamo v tem oziru že dragocene izkušnje, ki jih moramo vsekakor upoštevati. Pri vinski trti, ki je dolgoletna kultura, se morebitne napake lahko maščujejo tudi po več desetletij.

V prihodnjih 10 letih bo potrebno več kakor polovico vinogradov obnoviti. Doslej je Jugoslavija v pogledu obdelovalnih stroškov, porabe delovne sile po hektaru vinograda itd. na prvem mestu med vinogradniškimi državami, v pogledu pridenika na hektar vinograda pa stojimo med zadnjimi. Zato je razumljivo, da moramo našo bodočo obnovo usmeriti tako, da bo mogoče uspešno uvajati strojno obdelovanje. Z mehanizacijo ne bomo samo olajšali težko vinogradniško delo, temveč bomo to delo opravili ceneje in hitreje.

Pri izvedbi načrtne obnove naših vinogradov bodo odigrala pomembno vlogo novo ustanovljene terenske postaje za obnovo vinogradništva, sadjarstva in fitosanitete službe. Osnovna naloga take postaje, ki je ustanovljena tudi na Grmu in obsega okraje Novo mesto, Črnomelj, Krško, Trebnje, Grosuplje in Kočevje, je v vinogradništvu sledenja:

organizirati zadostno proizvodnjo trsnega materiala in nadzirati izvedbo načrtne obnove vinogradov. Pri tem delu se bo postaja posluževala vseh znanstvenih izследkov in praktičnih pripomočkov, ki so ji na razpolago.

Terenska postaja za obnovo vinogradov in sadjarstva ter fitosanitete službe Grm — Novo mesto

Gospodarski problemi Bele krajine

Industrija se je začela razvijati v Beli krajini v novi Jugoslaviji. Imamo novo tovarno »Belsad« v Kanižarici pri Črnomelju, ki konzervira sadje in zelenjavo, izdeluje marmelado, sadne sokove in destilate. Tovarna bi lahko predelala velike množine sadja in zelenjave, česar pa ji primanjkuje. Zaradi bolezni na sadju in napadov sadnih škodljivcev kaže, da bo sadja celo vedno manj. Tovarna ima sicer svojo ekonomijo, ki pa zadostuje komaj za prehrano, za predelavo pa gre bore malo. Prav bi bilo, da bi dajala tovarna samo pobudo in smernice za povzdigo sadjarstva in vrtnarstva, ker živi od predelave teh izdelkov, sicer bo pešala.

Tovarna učil je zasnovana na široki podlagi in se načrtno lepo razvija ter vidno napreduje. Največja ovira je pomanjkanje stavbenih delavcev. Nekaj stanovanjskih hiš za delavstvo je že zgrajenih; v gradnji je tudi internat za učence industrijske šole, ki bo priključena tovarni. Izdelki te tovarne so znani po vsej državi. Z izpolnitvijo novih kadrov se bo proizvodnja tovarne še povečala in že tako dobri izdelki še izpopolnili in pocenili.

Stakimi zadružniki hitro opravijo

O kmetijski delovni zadruži »Heroj« v Stražnjem vrhu smo že večkrat pisali. Ni čudno, saj je največja in tudi najboljša zadružna v Beli krajini. Na letni skupščini letos v začetku februarja so zadružniki sprejeli za člane tudi tov. Skofljanci Angelo in njeno hčerko Marijo. Ker pa se je zlasti Marija v zadnjih letih večkrat pregrešila z raznimi tativinami, zaradi česar je bila odpuščena iz tovarne »Belsad«, so razumljivo posebno starejši zadružniki bili proti sprejemu, češ, takšen zadružnik bo kvaril ugled zadružni. Toda na obljube in sklep, da kaj takega več ne bo storila, sta bili obe sprejeti.

Nekaj časa je bilo vse dobro. Prihajali sta redno na delo in se udeleževali zadružnih sestankov. Toda ne dolgo; ko se je spomladansko delo široko razmahnilo, ko je treba včasih trdo prijeti, da je vse pravočasno narejeno, jih že več dni ni bilo redno na delo. Pričele so se izogibati zadružnih sestankov zaradi bojazni pred kritiko. Siriti so začele govorice, da niso zato v zadružni, da bi garale, da so lačne itd. Marija je celo prelomila sklep, spremenjena na skupščini — spet je kradla. Izkoristila je priliko, ko so bili vsi na delu, poiskala ključ in neki starejši ženski ukradla okrog 2000 dinarjev in razne druge predmete. Razen tega je zmanjkalo tudi več raznih drugih reči, med drugim sosedove kokoši in podobno.

Na izredno skupščino, ki so jo sklicali zadružniki, ni bilo nobene, toda vseeno so zadružniki soglasno obe izključili. Za take, ki misljijo živeti na račun drugih, delati razdor in celo izmikati tujo imovino, ni mesta v zadružni, pač pa kje drugje. Vsak, ki dela v zadružni pa ni ne lačen, niti ne gara ter za svoj trud prejme lepo plačilo. To potrjujejo vsi stražnjevrski zadružniki in pravijo da jim je žal, da so zadružno ustanovili še pred dvemi leti, ne pa takoj po osvoboditvi.

—lc

Za nepravilnosti pri odkupih bodo krivci odgovarjali pred sodiščem

vem domu z aretacijo, pri posestnici Grivec Alojziji iz Poljan pa je neupravičeno odvzel 407 litrov vina.

Sličen prekršek je zakrivil tudi Griznik Alojz, ko je pri Pavlin Jožefi iz Gornjega Polja odvzel namesto zadolženih 15 kg matice 40 kg slanine.

Primer nepravilnosti pri odvzemuh živine je bil tudi pred dnevi pri posestniku Cvelbarju Martinu iz Dobrave. Ceprav je lansko obvezo v oddaji mesa še presegel in je za letošnjo oddajo imel predpisano 120 kg mesa, toda še v mesecu juniju, so prišli operativci odkupnega podjetja in mu iz hleva odpeljali plemensko brejo telico. Na takojšnjo zahtevo javnega tožilstva je bilna telica vrnjena lastniku.

Za vse take nepravilnosti se bodo moralni krivci zagovarjati pred sodiščem. Dolžnost grup ljudske inšpekcijske pa je, da take nepravilnosti zasledujejo in jih skušajo na licu mesta preprečevati.

(p)

Več načrtnega dela v obdelovalne zadruge

Na pobudo kmečke delovne zadruge v Podhosti so v januarju 1951 vse kmečke delovne zadruge novomeškega okraja sprejele tekmovanje v naslednjih točkah:

1. Katera zadružna bo imela najbolj urejeno knjigovodstvo, najprej zaključeno bilanco za leto 1950 in najboljšo evidenco (za najboljši primer 12 točk).
2. Katera zadružna bo imela najvišji hektarski donos (najboljši primer 14 točk).
3. Katera zadružna se bo najboljše pripravila za spomladansko setev in druga dela (za najboljši primer 8 točk).
4. Katera zadružna bo najboljše urejeno vprašanje ohišnic, tako da te ne bodo ovirale delo v zadruži (za najboljši primer 6 točk).
5. Katera zadružna bo dala največ pridelkov v zadružno trgovino (za najboljši primer 18 točk).
6. Katera zadružna bo pridobila največ novih članov v zadruži (za najboljši primer 4 točk).
7. Katera zadružna bo po načrtu izvršila gradnjo zadružnih objektov (za najboljši primer 10 točk).
8. Katera zadružna bo najprej sestavila operativni načrt dela in ga najboljše izpoljjevala (za najboljši primer 15 točk).
9. Katera zadružna bo imela najboljše organizirano delo in največjo delovno disciplino (za najboljši primer 15 točk).

Uspehi in težave lokalne industrije

Izvršitev četrletnega plana so podjetja lokalne industrije v črnomeljskem okraju postavila v okvir obvez tekmovanja v čast OF. V tekmovanju je doseglj najlepši uspeh Belokranjska železolivarna, ki je navzicle večjemu številu obolenj v podjetju doseglj plan po količini s 104%, po vrednosti pa s 110%. Tovarna sadnih sokov Belsad je doseglj količinski plan s 96%, vrednostno pa s 115%. Okrajna apnenica je doseglj samo 46% plana, kar govori o premali iznajdljivosti vodstva podjetja pri nabavljanju raznega materiala, na drugi strani pa je poverjeništvo za delo temu podjetju premalo pomagalo z delovno silo.

Na neurejene razmere v lesnem gospodarstvu kaže tudi dejstvo, da lesna industrija »Zora« v prvem četrletju ni mogla tekmovati z ostalimi podjetji zaradi pomanjkanja hlodovine. Žaga je rezala za usluge in za LIP Novo mesto. Prav tako ni obratovala v četrletju okrajna opekarja, kjer popravljajo stroje in peči, nameščajo pa novi stroj. Tako apnenica in opekarja pa potrebujejo novo delovno silo.

M. K.

Splošne kmetijske zadruge odkupujejo obljeno protje divjih vrb

»Dom«, trgovsko podjetje za izvoz v Ljubljani, je prejelo naročilje iz inozemstva za večje količine pletarskih izdelkov, med katerimi je največ naročil za cvetlične košarice. Da pa bo mogoče izvršiti vse naročila, so potrebne našim pletarnam precejšnje količine vrbovega protja. Ob rekah, potokih in močvirjih je še tega potrebnega protja v dovoljni meri; zaradi tega izkoristimo zadnjo možnost nabiranja, kajti pozneje izgube šibče v sledovi vegetacije svojo vrednost za pletenje.

V nekaterih okrajih kot n. pr. Dol. Lendavi, Ptuju, Šoštanju, Idriji in Jesenicah so doslej nabrali in oddali lepe količine protja divjih vrb. Iz teh okrajev so prejeli pletarne cirka 35 ton protja, od ostalih okrajev pa 15 ton. Za to količino protja so prejeli nabiralci okrog 400.000 din. poleg tega pa še lepe nagrade.

Splošne kmetijske zadruge so pooblaščene od »Doma« v Ljubljani odkupiti vsako količino vrbovega protja, katero mora

biti olupljeno (beljeno) suho, v debelini od 2—15 mm na debelejšem koncu; dolžina je neomejena. Trenutno rabijo pletarne največ tankega protja v debelini od 2 do 4 mm in v vsaki dolžini za izdelavo malih cvetličnih košaric. To protje pa mora biti suho in beljeno. Za tako protje se plača 55 dinárjev za kg.

Za pridobitvijo in učvrstitev trga v inozemstvu za izdelke domače obrti je neobhodno potrebitno, da se nabiranje protja pozivi in pospeši. Nabiralci bodo prejeli poleg plačila v gotovini na vsakih 150 kg prodanega protja tudi nagrado. Splošne kmetijske zadruge in KLO imajo naloge organizirati nabiranje tega protja, pri katerem pa morajo biti v pomoč vse množične organizacije, prvenstveno pa šolska mladina.

Protje, ki se v tem času reže, mora biti takoj obljeno, ker se sicer pokvari in je za pletenje nesposobno. Nabiralci naj zatevajo podrobnejša pojasnila pri svoji KZ.

Žalostna usoda mlade okrajne drevesnice v Črnomelu

V proračunu črnomaljskega okraja je bila določena vsota 80.000 din za okrajno drevesnico. Sicer dokaj skromna vsota, vendar je začetek bi šlo. Izbran in določen je bil tudi prostor ter tudi zasejan s pškami divje hruške in breskev. Nastavili so človeka, ki naj bi skrbel za drevesnico, toda ker ni prejel nobene plače, je seveda delo zapustil (posebnost črnomaljskega okraja je, da imajo nastavljene ljudi brez plače). Letos pa so si kar na lepem premisli in so prostor drevesnice (že zasajene) določili za ekonomijo dijaškega internata. Da so lahko zemljo preorali, so mlade breskev populili in zmetali v jarek, sadike divje hruške pa kar zaorali v zemljo.

Dvomimo, da se za potrebe internata ne bi našla zemlja drugod, prav tako pa tudi dvomimo, da drevesnica v Belokrajinji ni potrebna, saj je že prvi okrožni narodnoosvobodilni odbor na svojem zasedanju leta 1944 sprejel sklep, da je treba teritoriju okraja Črnomelj urediti eno višinsko in eno nižinsko drevesnico. Pri takem razumevanju za drevesnico ta sklep še dolgo ne bo uresničen.

Iz tega protja se bo izdelovalo izdelke za izvoz, zaradi tega imajo po predvidenem novem načinu trgovanja KZ pravico do gotovega procenta ustvarjenih deviz s katerimi bodo sami razpolagali.

Ustanavljajo se sveti državljanov pri krajevnih poverjeništvi za prosveto

V našem družbenem življenju se pojavljajo sveti državljanov. Veden širja in globla demokracija v vsem našem delu in ustvarjanju terja veden večjo udeležbo ljudstva v upravljanju države in njenega gospodarstva. Naloge teh na novo porajajočih se kolektivov so obsežne. Sveti državljanov, ki jih bomo volili na zborih volivcev, bodo pomagali krajevnim in mestnim ljudskim odborom izvrševati vse naloge, ki stoe pred našimi organi oblasti.

Vrsti svetov so tudi sveti državljanov pri krajevnih poverjeništvi za prosveto. Ti bodo v izdatno pomoč upraviteljem šol, ki so doslej morali sami skrbeti ne samo za pravilno reševanje pedagoških vprašanj na šolah, ampak so bili obremenjeni tudi s stoterimi drugimi dolžnostmi, ki so bile nujno v zvezi z vzdrževanjem šolskih poslopij, šolskega premoženja in neodložljivimi popravili šolskih stavb. Pred sveti bodo naloge, ki spadajo v področje obsežnega prosvetnega dela.

Vojni čas je prizadejal globoke rane našemu šolstvu ne samo s tem, da je slovensko šolstvo izgubilo najboljše učiteljstvo, ki je umrlo v internaciji, zaporih in v borbi za osvoboditev, ampak so se takoj po osvoboditvi pokazale težke posledice vojne tudi pri šolskih stavbah, ki so bile ponekod požgane, bombardirane ali občutno poškodovane, da je bil brez večjih popravil pouk v mnogih krajih skrajno otežkočen. Naša ljudska oblast je sicer takoj začela reševati te težave na ta način, da so se velikanske vsote okrajnih in krajevnih proračunov izdajale za čimprejšnjo odpravo teh pomanjkljivosti. Pomislimo samo, da so mnogi okrajni ljudski odbori v vseh povojnih letih izdajali za namene ljudske prosvete polovico ali vsaj tretjino celotnih proračunskih sredstev. Približno ista je bila in je ponekod slika tudi pri krajevnih ljudskih odborih.

Pogosto smo že iz vrst učiteljstva slišali klic po ustanovitvi nekakšnih odborov, ki naj bi bili vsaj v gospodarskem oziru v pomoč šolskim upraviteljem. Omenjale so se celo zahteve, da bi moralna naša ljudska oblast ustvariti s posebnimi ukazi spet nekakšne krajevne šolske odbore, kakršni so obstajali v starji Jugoslaviji. Konec koncov pa tukaj niti ne gre za ime, kako naj bi se imenovali takšni odbori; dejstvo je, da so bili nujno potrebeni in da jih je ustvarilo življenje, ki iz dneva v dan narekuje večje dolžnosti in več zanimanja za popravilo in vzdrževanje naših šol.

In tej nalogi naj v bodoče služijo sveti državljanov, o katerih je danes beseda. V teh dneh so že po mnogih naših krajih pričeli na zborih volivcev voliti člane v svete državljanov. Predsednik sveta državljanov za prosveto bo seveda stal član krajevnega ljudskega odbora. Pravilno bo, če to funkcijo obdrži dosedanji poverjenik za prosveto pri KLO. Član sveta državljanov in njegov tajnik naj bo šolski upravitelj. Zbor volivcev pa naj v svet državljanov izvoli tudi 5 do 10 dobrih in skrbnih gospodarjev, ki bodo pampetno upravljali s šolskim premoženjem. Pozabiti ne smemo pri teh volivtah niti na naše žene — matere, organizirane v AFZ, ki so že po svoji skrbi za duševno rast svojih šolčkovskih otrok živo zainteresirane na tem, kakšno vlogo odigrava v kulturnem

življenju domača šola. Ne smeli bi prezreli tistih mladincev, ki imajo že volivno pravico, a bodo kot voljeni člani sveta državljanov lahko plodno prenašali naloge sveta državljanov tudi na mladinsko organizacijo posebno takrat, kadar bo potrebljeno s širokopotezno akcijo pridobiti k prostovoljnemu delu pri obnovi šolskih stavb tudi našo pozrtvovalno mladino.

Skratka, v svetu državljanov naj bi bili zajete vse organizacije po svojih zastopnikih in voljenih članih. Tu imam v mislih tudi zastopnika krajevne frontne organizacije, zastopnika ZB in zastopnika osnovne partiske organizacije. Ako bodo naši sveti državljanov sestavljeni v tem smislu, potem bo šolskemu upravitelju zagotovljena tista pomoč pri upravljanju s šolskim premoženjem, kakršno si danes vsak šolski upravitelj tutti

v resnici želi. Ko bo razbremenjen skrb za gospodarstvo pri šoli, bo lahko posvetiti vse sile pedagoškemu in kulturno prosvetnemu napredku svoje šole.

K zaključku še tole: prav okraji Crnomelj, Novo mesto, Trebnje in zlasti Kočevje so bili v zadnji domovinski vojni težko prizadeti v pogledu šolstva. Mnogo šol je bilo, kakor sem že prej omenil, prav v teh okrajih tako občutno poškodovanih, da v tem pogledu vsi širje okraji prednjačijo ostalim okrajem Slovenije.

Sveti državljanov bodo zatorej prav v teh širih okrajih postavljeni pred težko nalogo, popolnoma zacetili vojne rane in ustvariti s svojim plodnim delom vse, kar bo omogočalo naši mladini nemoteno šolanje, da bodo otroci v svetih, zračnih učilnicah, da bo okolina šole s svojim vrtom najlepša v vsej vasi in da bo vsaka šolska stavba že na zunaj izkazovala videz, da je žarišče prosvete in kulture v naši vasi.

Lojze Zupanc

„Bele vrtnice“ v Birčni vasi

Kulturno-prosvetno delo se je v zadnjem času živahno razmehnilo v mnogih krajih Dolenjske. Res je, da ga še ne usmerjajo v potrebnih meri okrajni odbori Ljudske prosvete, temveč je bolj izraz dobre volje in pravilnosti posameznih ljudskoprosvetnih delavcev na vasi, ki želijo ljudstvu nuditi poleg težkega dela tudi zabavo in pouk.

Pred dnevi so v Birčni vasi odigrali krstno predstavo petdejancev »Bele vrtnice«, 1. maja pa so jo ponovili. Sodelovalo je 11 oseb, ki so pod vodstvom režiserja Kraševca trajoči prav dobro podali. V igri se je odlikoval Tone Lavrič, ki je občuteno podal Leona Nič slabša ni bila Hilda Jožice Zagarjeve in Polževka Marice Barteljeve, ki je pokazala lep igralski talent. Lojze Bartolj bi bil moral svojega Polža malo bolj izoblikovati, prav tako pa tudi Stefka Mediceva svojo Plavko. Vlogi Gosarja (Krašovec) in Debeljaka (Rozman) sta bili podani zelo dobro, primerna pa sta bila tudi Viljem (Jerje) in zdravnik (Golob). Pri Kristini (Rezki Kavčič) je motila neprimerna oblika, Vida Medićeva v vlogi Betke pa je pokazala začetniško igro.

Primerjanje starosti posameznih oseb na odru je motilo slabo maskiranje. Kako hvalje področje dela za okrajni odbor Ljudske prosvete in novomeško osrednje sindikatne

glasno gledališče, ki si vsako leto postavi v načrt šminkarski tečaj, ostane pa le pri načrtu... Za pomoč pri tem važnem delu so bili podeželski igralci Novemu mestu zelo, zelo hvaležni, — Igralcji »Belih vrtnic« bi morali na odru razločneje in glasne izgovarjati besede, posebno če nameravajo gostovati še druge. Nekaterim igralcem so bile roke nekako odveč, niso vedeli, kam z njimi. Bolj se bo treba vživeti v dogajanje igre, pa bodo vsakemu tudi roke nujno potrebine. Se besedo o jeziku na odru. Igralcji bi morali govoriti enoten jezik. Če pravimo književni jezik, naj ta prevladuje ves čas igre, nikakor pa se ne sme mešati vanj domača govorica, pobaranca s kuhinjskimi izrazi, razen, če bi to morda igra sama zahtevala.

Z. J.

»Janko in Metka« na Šmihelskem odru

V nedeljo 29. aprila so pionirki Šmihela pripravili svojim tovarišem in staršem lepo veselje. Pod vodstvom učiteljice tov. Budinove so igrali znano mladinsko pravljico o Janku in Metki, hudobni čarovniki in njeni peči ter rešenih otročičkih. Malčki so se vživeli v igro z vso resnostjo in se vedli na odru tako, da jih je bilo veselje pošutati. Ob popoldanski predstavi so oživeli z mladino vred tudi številni odrasli, ki so napolnili dvorano. Pionirji v Šmihelu so z igrico pokazali, da niso le dobrí pevci, temveč tudi igralci.

-č-

Ureja uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Kapucinski trg 3. — Telefon uredništva štev. 127. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu štev. 616-1-90322-1. — Letna naročnina 150 din, polletna 75 din. — Tiskarnica »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani.

Ob tej priliki so požgali Drašiče, del Metlike in povzročili po vseh veliko materialno škodo. Njihov napad pa je naša partizanska vojska skupno s hrvaškimi edinicami odbila in preprečila nadaljnje ropanje Bele krajine. V znak hvaležnosti so kmety ob tej priliki vozili vojski hrano tudi iz najoddaljenejših krajev. Tako je kmet Jesih iz 30 kilometrov oddaljenega Belčevega vrha pripeljal poln voz živil, ki so jih zbrali žene v njegovi vasi, prav na sam položaj borcev.

Poleg borb pa so se v Beli krajini skoraj neprestano vršili tudi mitingi s kulturnimi programi, ki so dajali življenju vesel obraz. Posebno slavnostno razpoloženje je bilo v Crnomlju ob prvem zasedanju SNOS, ko se je na trgu zbrala tisočglavna množica ljudi iz vseh delov Bele krajine na slavnostni miting, na katerem so govorili najvidnejši predstavniki nove Jugoslavije, med njimi tudi tovarš Kardelj in drugi.

V vseh razdrobjih osvobodilnega pokreta je dala Bela krajina vse svoje žive in materialne sile za borbo proti okupatorju. V deželici, ki šteje nekaj čez 20.000 prebivalcev, je padlo 1300 borcev; od teh je bilo 210 članov Komunistične partije. 70 družin v Belli krajini je imelo po pet padlih družinskih članov. Pogorelo ali porušenih je bilo nad 3000 hiš in gospodarskih poslopij. Razen tega so bili porušeni vsi prometni objekti in vidnejše stavbe. 20 milijonsko posojilo slobode je bilo v veliki meri vplačano prav v Beli krajini. Tako je dala Bela krajina z ozirom na svojo površino in število prebivalstva največ žrtev za svobodo in se z vso pravico imenuje zibelka našega partizanstva.

Na krv in solzah, v bedi in zatiranju, vendar pa v junastvu, je potekalo življenje belokranjskega ljudstva v narodnoosvobodilni vojni. Leta vsejednega upora Belokranjev pomenijo zato največjo herojsko dobo v zgodovini Bele krajine.

(Konec)

Zrtve za zmago

V juliju 1944 so poskušali ustaši in viazovi vdreti v Belo krajino z velikimi silami,

Razstava znakov v Metliki

Filatelično društvo v Metliki je na počudo svojega delavnega predsednika mr. Gojka Juga priredilo 27. aprila propagandno razstavo znakov, ki so bile razstavljene v sindikalni sobi. Razstava je bila dobro pravljena s podporo vsega članstva. Zelo se je izkazal mladinec Rajk Jože, ki je razstavljal kompletno zbirko FNRJ in VIJU, ki je zavzemala častno mesto sredi sobe. Razstavljena so bila nadaljnja naslednja področja: 75 letnica svetovne poštne zvez, letala na znakih (od Ikarja do najmodernejsih letal), ladje na znakih, Rdeči križ, veliki kulturni delavci, rastline, živali, gospodarske pane, konji in šport na znakih, Častno mesto sta zavzemala naš največji pesnik France Prešeren in prvi tvorec poštnih znakov Lovrenc Košir. Prikazane so bile tudi veline (pisma in dopisnice) ter precej spominških živog. Posebno mesto je imela vitrina s filateličnim priborom.

Obiskovalci, katerih je bilo čez 200, so bili z razstavo zadovoljni in so pridno segali po spominških razglednicah, ki jih je založilo društvo. Omeniti moramo, da so si razstavo ogledali tudi člani filateličnega društva iz Crnomlja, ki so se zelo pohvalno izrazili o prvi razstavi znakov v Beli krajini.

Spominu prosvetnih delavcev Bele krajine

27. aprila 1951 so prosvetni delavci Bele krajine odkrili spominsko ploščo padlim tovaršem učiteljem in profesorjem. Plošča je vdelana ob vhodu črnomeljske gimnazije. Pozdravni govor je imel na svečanosti tov. Svigelj, upravitelj osnovne šole iz Metlike, direktor črnomeljske gimnazije tov. Vrhovec pa je opisal življenje padlih tovaršev. Med recitacijami, petjem in igranjem godbe je bila spominska plošča odkrita. V njo je vkleščanih 10 imen padlih učiteljev in profesorjev iz Bele krajine, pod njihovimi imeni pa je napisano:

»Kdor umre za domovino, je živel dovolj.«

O pošteni in nepošteni kritiki

V zadnjem času smo objavili več kritičnih dopisov v katerih so nam brali in dopisniki poročali o raznih nepravilnostih, ki se dogajajo na vseh. Marsikateri dopisnik pa se sprašuje, zakaj nismo objavili tudi njegovega dopisa, češ, saj sem poslal vendar nujno, resnično zadevo, o kateri bi Dolenjski list vsekakor moral pisati. Ze pred meseci smo obvestili v našem tedniku bralce in naročnike, da mora biti vsak dopis podpisani s polnim in pravim imenom. Ako vidis nepravilnost ali krivico, bi jo vsekakor rad popravil. Ce imaš toliko poštenega namena in dobre volje, ti pač ne bo težko podpisati se s polnim imenom, da ti lahko uredništvo odpis je vsaj ve, kdor je dopis poslal. Posta Brez podpisov pa najde svoje zaslzeno место v kupu papirja, ki ga bo vzel »Odpad«.

Te dni smo dobili v uredništvo listek, s katerim prosi neznanec, da bi priobčili tole: »Ali veste da Krajevni ljudski odbor Griblje še ni dobil plač za mesec januar in februar po krvidi tajnika?« Morda je to celo res; dopisnik, ki nam je poslal to pošto, bi se vsekakor moral podpisati. Kaj pa, če je

Delo in uspehi ljudske univerze v Novem mestu

Ena uspešnih in preizkušenih oblik ljudskoprosvetnega dela, tako v mestih kot na podeželju, so ljudske univerze. Ni čuda, da jim naša prosvetna oblast posveča veliko skrb in so ljudske univerze preše nekdanje ozke meje Ljubljane ali Maribora ter jih najdemo že po vseh večjih mestih in krajinah. Kako potrebna in zaželena je bila tudi v Novem mestu, so Novomeščani izpričali sami z vnetim in številnim obiskovanjem predavanj.

Ljudska univerza v Novem mestu je bila oživljena, pravzaprav ustanovljena (prvi poskus pred leti ne moremo štetiti za resen) lanskoski jesen na pobudo Mestnega odbora OF: prvo predavanje je bilo 18. oktobra, zaključeno pa letos 25. aprila. Predavalci so domačini (prof. Dobovšek in Dodič, zdravnik dr. Bajc, dr. Perko in dr. Smrečnik, ing. Grum in strokovnjaki od drugod, zlasti iz Ljubljane (gravnati muzeja dr. Kastelic, Boris Orel, Pino Mlakar, Ciril Vidmar, Drago Ulaga, da omenimo samo nekatere, Bogdan Osolnik iz Beograda, prof. Zobec iz Brežic, ing. Burnik iz Senovega in tako dalje. Vseh predavanj je bilo 23 — 5 političnih, 4 splošno gospodarska, 3 zgodovinska, 4 zdravstvena, 3 prirodoslovna, 1 literarno in 3 s področja športa in etnografije.

Skupna udeležba je bila 5.842 ljudi ali povprečno pri vsakem predavanju 242 poslušalcev. Večino predavanj so spremljale sklopitične slike. Vrhu tega je priredila ljudska univerza tudi tečaja angleščine in nemščine, ki se trajata.

Statistika obiskov priča, da so novomeščani pridno obiskovali predavanja in da je bila izbira snovi pesta in privlačna. Navzite prizadevnosti obbora in propagandi pa so izostali delavci naših podjetij, vse prema zanimanjima je bilo tudi v vrstah nameščencev novomeških uradov in ustanov, ki so jim taka predavanja gotovo koristna in — potrebita. Kriivo za to nosijo sindikalne podružnice, ki vse preraude zanemarjajo vzgojni in izobraževalni pomen ljudske univerze. Upamo, da se bo jeseni v tem oziru izboljšalo, da se bodo sindikati prebudili, hkrati z njimi pa tudi vodstvo Okrajne ljudske univerze. Potem se bo ljudska univerza v Novem mestu še vse krepkeje razvila in lahko vsestransko izpolnila svojo nalogo — ljudstvu čim več izobrazbe. Le prosvetljen narod je resnično svoboden in napreden.

»DOLENJSKI LIST« — ;

IZ PREDGRADA

Na predvečer 27. aprila je bila v dvorani zadružnega doma v Podgradu proslava obletnice OF. Tovariš Ivan Majerle je pozdravil navzoče in obrazložil pomen proslave na čast OF, nakar so sledile deklamacije šolskih otrok iz Zagozdaca in Predgrada. Nato je nastopil mešani pevski zbor pod vodstvom povodovje Jožeta Smalca, ki je zapel »Svobodna je naša domovina« in »Večernico«. Navzoče so pesmi tako navdušile, da so z nepretrganim ploskanjem žeeli, da bi zbor pesem »Večernico« ponovil, kar se je tudi zgodoval. Mladina iz Zagozdaca je zaigrala nato partizansko igro »Mati«, svečanost pa je zaključil pevski zbor z »Našo zvezdo«. Koračnice tamburaškega zbora so svečano razpoloženje še bolj dvignile. S. J.

MESTNO MIZARSKO PODJETJE SE NI IZKAZALO

V Dolenjskih Toplicah smo se z velikim veseljem in požrtvovanjem pripravili na otvoritev zadružnega doma. Da bi bil tudi oder čimprej gotov, smo pravočasno prosili mestno mizarsko podjetje v Novem mestu, da bi nam naredilo potrebne lesene kulisne po načrtu, ki ga je priobčil list »Obzornik«. Podjetje je delo prevzelo in ga obljubilo pravočasno izvršiti. Poslane kulisne pa so nas neprjetno razočarale. Niti naveden šušmar bi si ne upal oddati za kulturno prireditev iz rok takega izdelka, ki je povsem neuporaben. Tako delo, ki ne prinaša podjetju potrebne časti, zasluži javno grajo. Namesto da bi uprizorili prvo igro že 27. aprila, smo morali »Veseli dan ali Matiček se ženi« prestaviti na 5. maj. D. G.

IZ MIRNE PEČI

Pionirski odred Katje Rupene v Mirni peči pridno pomaga v prostem času ekonomiji splošne kmetijske zadruge. V okviru tekmovanja na čast 10. obletnice OF so pionirji opravili sledeče delo: pomagali so posaditi 2 ha krompirja, hektar in pol pese, pol hektara korenja, hektar sončnic in podobno, tako da so s svojimi sicer skromnimi močmi nadomestili v tednih setve 4 stalne delavce. Naredili so 300 prostovoljnih ur. Nad prelazom nad Biško vasjo pa so posadili 2500 sadik akacije, nad postajo pa 2000 sadik akacije. Z lastnimi silami so popravili tudi cesto pred šolo. Sami so pripravili 15 kubikov gramoza in ga navozili pred šolo. Z. J.

»OPERACIJA« V RIBNICI

Ribniško sindikalno kulturno-umetniško društvo »Anton Majnik« je počastilo desetletnico OF z uprizoritvijo »Operacije«, drame Mire Pučove, Režiser mr. ph. Josip Ančik je v kratkem govoru pred začetkom orisal pomen igre, ki se dogaja v dneh zmagoslavnega razširjanja Osvobodilne fronte. Igra je dobro uspela, saj so se igralci resno potrudili, prav tako pa seveda tudi režiser. Takih predstav si v Ribnici še želim! T. F.

PISMO IZ SV. KRIŽA PRI LITIJI

Ce prebiramo Dolenjski list, bi človek misil, da delajo množične organizacije samo tam, odkoder prihajajo dopisi o dobrih in slabih straneh našega delovanja. Pa ni tako, le k pisanju se marsikdo težko pripravi. Imamo ljudi, ki so na raznih položajih in so bolj sposobni za umska kot za težja telesna dela, pa se jim menda ne zdi potrebno objavljati vsakdanjih naporov in uspehov naših delovnih ljudi. Polegmo danes v naš kraj.

Prvo, kar vas bo zanimalo, je novica, da bomo v Sv. Križ le dobili menda že stokrat obljubljeno elektriko. O tem delu se je že v stari Jugoslaviji veliko govorilo, a živel je le beseda, brez dejanja. Tudi leta 1946 se je začelo o tem resno govoriti, vendar pa se je takrat KLO menjata ustrašil težkega dela in je že pobrane prispevke kmetom spet vrnili.

Danes je drugače. Član KLO, ki smo jih izvolili na predlanskih krajevnih volitvah, so začeli resno delati. Veliko zasluga ima za to France Valenčil, predsednik KLO in Janez Brega, upravnik gostinskega podjetja. Podprt nas je tudi rojak tov. Jože Borštnar, minister vlade LRS. Frontna organizacija, mladina, vse je potem zgrabilo za delo, podiralo drevje, kopalo jame in pesele za transformator in tako dalje. Danes se lahko postavimo z upravičeno zasluženo prehodno zastavico Fronte trebanjskega okraja. Naš mlađinski aktiv je dober in delaven, manj pa dela Zveza borcev, saj se niti predsednik in tajnik te organizacije ne udeležuju sestankov, ki jih namesto njiju dve sklicuje KLO.

Med uspehe štejemo še ustanovitev kmečke delovne zadruge, krajevnega gospodinskega in sodarskega podjetja, delavno je društvo »Janeza Trdine«, ki nam je pokazalo letos drame Verigo, Zaklad in Domna ter veseloigrivo Vdovo Rošlinko. Za društvo ima precej zaslug poleg igralcev režiser Franc Bernard, ki je vedno pripravljen razveseliti naše ljudi. Pevski koncert je organizirala učiteljica Volkarjeva. — Slabo pa smo organizirali izobraževalni

tečaj, kjer nosi del krvide tudi učiteljstvo.

Po šestih letih svobode nam bo zasijala tudi luč naše oblasti — elektrika. Ko vidimo sadove dela naših rok, se lotevamo tudi novih nalog s prav tako odločnostjo, s kakršno smo se pripravili na 10. obletnico ustanovitev OF.

P.

OPEKARNA, KI POČIVA...

Ceprav potrebujemo danes povsod ogromno gradbenega materiala, ki ga še vedno občutno primanjkuje, opekarne v Prečni počiva. Edino pajki razpredajo po njej svoje mreže. Opekarne, ki je popolnoma in dobro opremljena, propada. Stavbe, stroji in druge naprave, vse bi lahko služili skupnosti, pa stoji... Kako dolgo še?

S. St.

VARNOST PESCEV

je na cesti Novo mesto—Ločna—St. Peter v nočnem času do skrajnosti ogrožena. Kolesarji nimajo luči, ne zvonijo in vozijo križem po lastnem cestnem redu, celo po hodnikih za pešce. Pešec ni varen pred kolesarji niti za hip. Pristojni prometni organi naj bi tudi to cesto kontrolirali in brezvestne kolesarje strogo kazovali, da se bodo tako preprečile morebitne težke nesreče.

St.

KAJ VSE LJUDJE GOVORIJO NA DVORU

Pri razdeljevanju živilskih in industrijskih nakaznic na KLO Dvor sta administratorka Božena Rozenberg in evidentičarka Dragica Jenkule ugotovili, da manjkata dve živilski nakaznici in »samo« 31 (enainštredeset) industrijskih nakaznic. Take »malenkosti« nista nikamor prijavili, temveč sta po nasvetu tajnika in predsednika KLO odtegnili nakaznice takim, ki dobivajo pakete iz Amerike in tistim, ki imajo zaradi družinskih članov pravico do večjega števila nakaznic. Stvar je bila tako sicer nekako rešena, vmes pa se je vtaknila ljudska inšpekcijska in ljudska pršepetavanje. Prva hoče zvedeti, kam so še manjkajoče nakaznice, drugo pa že šušlja o neki novi hiši, ki naj bi bila v tajni zvezzi z industrijskimi nakaznicami. Morda gre le za zlobne govorice, ki jim ne smemo verjeti... ali pa...

R.

MALI SLATNIK

Preteklo nedeljo so imeli na osnovni šoli Mali Slatnik prisrčno domača svečanost. Udeleženke izobraževalnega in gospodinjskega tečaja so v svetli in lično okrašeni telovadnici priredile vabljivo zakusko, pri kateri so gostom postregle z bogato izbiro okusnega peciva. V tečaju so se naučile tudi ob skromnih sredstvih pripravljati dobre stvari. V veselju razpoloženju jim je ob zvokih harmonike hitro minil čas. Tečajnice nameravajo obiskati še Ljubljano, kjer bodo na grobu talcev položile venec, nato pa si bodo ogledale največje zanimivosti glavnega mesta. Gojijo še tiho željo, da bi za zaključek lahko obiskale kakšno lepo predstavo v enem izmed ljubljanskih gledališč.

K.

ST. PETER PRI NOVEM MESTU

Malo se sliši iz St. Petra in javnost komaj ve, da delamo. Zaključili smo izobraževalni tečaj, ki je bil povezan s kuhrskega — gospodinjskim tečajem. Prvega je vodilo učiteljstvo, drugega pa tovarisci Mimi Florjančič, predsednica AFŽ in Marija Isapajne, učiteljica. Zaključno razstavo tečajnic je obiskalo veliko ljudi, ki so pohvalili trud tečajnic in požrtvovalno skrb obeh voditeljev tečaja.

Uprizorili smo »Županovo Micko«, ki je dobro uspela. Obisk je pokazal, da si ljudje želijo prireditev in iger, le škoda, da imajo igralci vedno pomisleke. Pri nas pride vse premašo iger na oder. Imamo dvorano, ki jo marsikje pogrešajo, tudi igralce imamo prav dobre, vendar pa gledajo ti preveč ozko na okolico in se boje, da bi jih mlajši, novi igralci, ne prekosili. Kulturno-umetniško društvo pa obstaja zato, da bi dvignilo vse ljudi na višjo kulturno stopnjo. Zato bi pri delu za skupnost moralni izginuti osebni ozki pomisli.

Mladina je že pokazala, da želi delati za napreddek skupnosti. V zimskem času je predvidevala razne igre, a je naletela pri starejših na odpor in nerazumevanje. 15. aprila pa so le zaigrali »Razvalino življenja«, ki je sicer težka, pa je bila vendar lepo zaigrana. — Mladini bi moralni več pomagati tudi organizacije kot posamezniki. Na mladino bi moralni vplivati vzgojno, kakršna je ona, taka bo naša bodočnost. Tudi kmečki delovni zadružni je mladina že pomagala z delom, druge organizacije pa se na pomoč zadružnikom še niso spomnile.

O frontnem kotičku že dolgo razpravljamo, a ga še nimamo. Zaman čakamo na dograditev stavbe za KLO, s čemer bi se drugi prostori vsaj malo razbremenili. Tako nastajajo tudi ovire za študij, ki se ne more razmahniti, čeprav se za njega tudi mladina zelo zanima. Pomaga nam šolski upraviteljstvo s šolskimi prostori.

10. obletnico OF smo slavnostno pravili z akademijo in odkritjem spomenika padlim in žrtvam.

G. M.

Na Suhorju so umorili birokracijo...

Za odpravo birokracije in dvig živiljenjske ravni so se srdito borili vodje obrtnih odsekov in upravnih odborov splošne kmetijske zadruge na Suhorju pri Metliki. Priznati jim je treba, da jim je eno in drugo v znaten meri uspelo, seveda le v »sožjem krogu«. Tako so se delavci in vodje odsekov »začudovljili« s plačjo 19 din na uro, čeprav niso nič delali... Radevolje so sprejeli tudi kakšno naročilo s predplačilom; od šole Suhor n. pr. kar 60 tisočakov. Da bi naročilo tudi izvršili, to jim menda še na misel ni prišlo, saj so po 14 mesecih šele začeli razmišljati, kje dobiti les.

Da so se res vneto borili za dvig živiljenjske ravni, se vidi tudi po tem, da so med delovnim časom pridno obračali jančke na računu, odlično jim je tudi »klaplava« organizacija za nabavo vina. Nabasani cekarji, ki imajo baje v okolici in menda tudi v Metliki velik pomen, so bili zelo upoštevani, če so bili seveda priloženi naročilu...

Dobro so udarili tudi po nepotrebni birokraciji. Vsak vodja odseka je imel finančno poslovanje kar v svojem žepu. Kdo bi se mučil z nepotrebni knjiženjem! Denar prejmeš v žep, ga lepo iz žepa izplačaš in je vse opravljeno.

Tudi po nepotrebni evidenci so pošteno skrenili, čemu je treba voditi evidenco o denarju, kaj je treba voditi evidenco o tem, koliko je zrezal na žagi polnojarmenik. Ita. Res bi lahko zrezal kakšnih 5.000 m³ na leto, pa saj vendar niso oni krivi, da izkazujejo samo 1.800 m³. Kar je bilo več, je šlo za dvig živiljenjske ravni »trpeči src. Baje so šli v enake namene tudi odpadki z žage. O taki »malenkosti« res ni vredno voditi evidence. Izkazali so se tudi pri štednji parirja. Stare plačilne liste so uporabljali za razne lepake in vabila.

Dobro so udarili tudi po nepotrebni birokraciji. Vsak vodja odseka je imel finančno poslovanje kar v svojem žepu. Kdo bi se mučil z nepotrebni knjiženjem! Denar prejmeš v žep, ga lepo iz žepa izplačaš in je vse opravljeno.

Tudi po nepotrebni evidenci so pošteno skrenili, čemu je treba voditi evidenco o denarju, kaj je treba voditi evidenco o tem, koliko je zrezal na žagi polnojarmenik. Ita. Res bi lahko zrezal kakšnih 5.000 m³ na leto, pa saj vendar niso oni krivi, da izkazujejo samo 1.800 m³. Kar je bilo več, je šlo za dvig živiljenjske ravni »trpeči src. Baje so šli v enake namene tudi odpadki z žage. O taki »malenkosti« res ni vredno voditi evidence. Izkazali so se tudi pri štednji parirja. Stare plačilne liste so uporabljali za razne lepake in vabila.

Naslednji dan, v nedeljo 6. maja, je novomeško odbojkarsko moštvo nastopilo proti prvaku Slovenije — Krimu. Tudi to tekmo so novomeški igralci navzicle veliki borbenosti, ki je žela obilo priznanja s strani številnih gledalcev, izgubili z rezultatom 3:1 (10:15, 16:14, 15:6 in 15:9). Izvežbano moštvo Krima, ki že več let igra v zvezni ligi, je imelo s Krko precej dela. Novomeško moštvo je v tej igri pokazalo velik napredok in upa, da bo v bodoče resen tekme za prva mesta v Sloveniji. Pri Krimu sta se odlikovala Kosec in Cirman, pri Krki pa Dolenc, Pučko in Simič.

Naslednji dan, v nedeljo 6. maja, je novomeško odbojkarsko moštvo nastopilo proti prvaku Slovenije — Krimu. Tudi to tekmo so novomeški igralci navzicle veliki borbenosti, ki je žela obilo priznanja s strani številnih gledalcev, izgubili z rezultatom 3:1 (10:15, 16:14, 15:6 in 15:9). Izvežbano moštvo Krima, ki že več let igra v zvezni ligi, je imelo s Krko precej dela. Novomeško moštvo je v tej igri pokazalo velik napredok in upa, da bo v bodoče resen tekme za prva mesta v Sloveniji. Pri Krimu sta se odlikovala Kosec in Cirman, pri Krki pa Dolenc, Pučko in Simič.

S. Dokl.

NOGOMET — Kamnik : Krka 1:1 (0:1)

Neodločen izid mlađinske nogometne tekme med moštvo ljubljanske oblastne lige — Kamnikom in Krko — predstavlja za mlađe novomeške nogometarje doslej največji uspeh. Moštvo Kamnika, ki je doslej vse nasprotnike premagal z dvostevilčnim rezultatom, se je moralno tokrat zadovoljiti z rezultatom 1:1. Enajstoricu Krke se je posrečilo odnesti Kamničanom eno točko. Za moštvo Krke je bil uspešen Bele I.

N. Š.

LEPA TELOVADNA AKADEMIA TD KOČEVJE

Počastitev 10. obletnice obstoja OF je telovadno društvo Kočevje proslavilo minuto soboto z lepo akademijo, ki je bila množično zajeta, saj je število nastopajočih presegalo devetdeset telovadcev in telovadk.

Po uvodnem govoru predsednika tovarisci Arka, ki je pozval predvsem mlađino, ki se še ni vključila v telovadno društvo, v vrste fizičnih delov, se je pričel razvijati pester spored, ki je obsegal 12 točk. Dve točki so prispevale tudi mlađinske telovadne voda iz Salke vasi.

Telovadno društvo je v tem letu tehnično zelo napredovalo, kar velja predvsem

Nesreče in napadi

Markotič Franjo, odpuščeni železničar iz Slav. Broda, se je v aprilu pridružil Ilji Bubalu, ki se je napotil v Slovenijo iz svojega rojstnega kraja Boljare pri Dervent. Ko sta prišla do Trebnjega, je Markotič napadel s palico Bubalu, ga potokel na tla in mu odvzel blizu desetisoč dinarjev. Bubalo se je zavedel šele v bolnišnici. Dobil je pretres možganov in težke poškodbe na glavi.

Z Migolske gore so se 22. aprila vračali kopaci. Med njimi je bil tudi Stane Gregorčič, šofer iz Gomile št. 14. Na poti ga je neki neznanec ustrelil v levo nogo; baje je napadalec doma iz Vel. Cirknika.

Franjo Fric, višji gozdarski tehnik pri LIP

»Ni akcije brez reakcije«, pravi najnovejši pregovor in tako je tudi njihova akcija naletela na reakcijo pri finančni inšpekcijski »Birokrat« od inšpekcijske trdije, da je bilo jasno, da je bilo jasno, da je bilo jasno,